

Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant Herziening 2025-2027 CONCEPTVERSIE

Auteur

5.1.2.e

Datum

25 februari 2025

Status

Concept

CONCEPT

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Kaders	7
2.1.	Wat is een invasieve uitheemse soort?	7
2.2.	Europese exotenverordening (EU 1143/2014)	7
2.3.	Nederlandse implementatie.....	8
2.4.	Interprovinciaal ambitiedocument	10
2.5.	Relatie met overige provinciale taken en beleid.....	10
3.	Rollen en verantwoordelijkheden	13
3.1.	Verantwoordelijkheden en belangen van de provincie	13
3.2.	Verantwoordelijkheden en belangen van andere partijen	17
3.3.	Overige partijen die betrokken kunnen worden bij de exotenbestrijding	18
4.	Uitgangspunten van dit Plan van aanpak	21
5.	Welke soorten	22
5.1.	Soorten waarvoor Gedeputeerde Staten een wettelijke taak hebben	22
5.2.	Soorten waarvoor Gedeputeerde Staten <i>geen</i> wettelijke taak hebben.....	23
5.3.	Toekomstige soorten waarvoor Gedeputeerde Staten een wettelijke taak hebben.....	24
5.4.	Opkomende soorten en Brabantse zorgsoorten	25
6.	Maatregelen en instrumenten	27
6.1.	Aanpak soorten met uitroeiingsopgave of -ambitie.....	27
6.2.	Regierol en samenwerking.....	27
6.3.	Protocollen en beslisbomen	29
6.4.	Communicatie, kennisdeling en bewustwording	29
6.5.	Monitoring en evaluatie.....	30
6.6.	Toezicht en handhaving	34
6.7.	Resume	35
7.	Financiële middelen en risico's	37

Literatuur.....	40
Bijlage 1: Begrippenlijst	42
Bijlage 2: Unielijstsoorten waarvoor Gedeputeerde staten maatregelen neemt.....	1
Bijlage 3: Unielijstsoorten die nog niet in het BKL zijn opgenomen.	9

CONCEPT

CONCEPT

1. Inleiding

Invasieve uitheemse soorten (ook wel invasieve exoten genoemd) omvatten een omvangrijke en diverse groep plant- en diersoorten die op verschillende manieren en in verschillende mate voor overlast en schade zorgen. Ze vormen vooral een bedreiging voor de inheemse biodiversiteit, maar kunnen ook invloed hebben op bijvoorbeeld waterveiligheid, de volksgezondheid, verkeersveiligheid, economie en landbouw.

Verschillende overheden en organisaties hebben vanuit hun eigen belang of takenpakket te maken met (een deel van) de invasieve uitheemse soorten. Zo ook de Provincie Noord-Brabant. Sinds 2018 zijn provincies verantwoordelijk voor het (opstellen van) exotenbeleid en staan zij aan de lat voor de bestrijding en beheersing van invasieve exoten die zijn opgenomen in de Europese exotenverordening ([Nr. 1143/2014](#))¹. De Europese exotenverordening is gericht op het beschermen van de Europese inheemse biodiversiteit (zie ook paragraaf 2.2).

Het provinciale exotenbeleid van de provincie Noord-Brabant is verwoord in het [Plan van aanpak invasieve exoten Noord-Brabant](#)² (hierna Plan van aanpak) dat in 2020 is vastgesteld door Gedeputeerde Staten voor de periode 2020-2027. Hierin is uitgewerkt op welke manier Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant uitvoering geven aan haar wettelijk opgelegde taak tot de bestrijding en beheersing van een aantal invasieve exoten. Het exotenbeleid maakt onderdeel uit van het provinciale natuurbeleid en wordt in samenhang bekeken met de aan Gedeputeerde Staten toegekende taken ten aanzien van natuurbescherming op zowel soort- als gebiedsniveau.

Diverse ontwikkelingen geven aanleiding tot een tussentijdse herziening van het Plan van aanpak uit 2020. De belangrijkste ontwikkelingen zijn de [uitbreiding](#)³ van de Europese Unielijst met 22 nieuwe soorten in 2022, de invoering van de Omgevingswet in 2024 en het vaststellen van het interprovinciale ambitiedocument⁴ in 2024. Ook wordt er door het Rijk gewerkt aan een Landelijk

Landelijk Aanvalsplan invasieve exoten

Op verzoek van de Tweede Kamer werkt het Ministerie van Landbouw Voedselkwaliteit, Visserij en Natuur (LNV) aan een nieuw landelijk aanvalsplan voor invasieve exoten. Hierin worden voorstellen gedaan voor de doorontwikkeling en versteviging van het landelijke exotenbeleid. Daarbij komt de focus te liggen op preventie en is er aandacht voor de bestrijding van en beheersmaatregelen tegen invasieve exoten. Naar verwachting zal het Aanvalsplan in het

aanvalsplan invasieve exoten (zie kader). Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er andere kaders gelden voor het exotenbeleid dan in 2020. Daarnaast hebben Provinciale Staten op 3 november 2023 een [motie](#)⁵ aangenomen om het bestaande exotenbeleid te evalueren en te herzien.

Aanbevelingen tussenevaluatie

In 2024 heeft op verzoek van Provinciale Staten een [tussenevaluatie](#) van het provinciale exotenbeleid plaatsgevonden⁸. In deze tussenevaluatie is geanalyseerd of het huidige exotenbeleid voldoende is om de doelen voor de aanpak van exoten te behalen of dat er een tussentijdse bijsturing nodig is.

Uit de tussenevaluatie zijn verschillende conclusies en aanbevelingen gekomen die aanleiding geven om het huidige exotenbeleid bij te sturen en aan te scherpen. Zo wordt geconcludeerd dat er de afgelopen jaren onvoldoende financiële middelen en capaciteit beschikbaar waren voor het ontwikkelen en uitvoeren van het Plan van aanpak. Hierdoor zijn verschillende maatregelen nog niet uitgevoerd zoals het opstellen van draaiboeken voor soorten met een eliminatieopgave en de eliminatie van invasieve uitheemse soorten die nog beperkt voorkomen binnen Noord-Brabant. Daarnaast wordt in de tussenevaluatie aanbevolen om meer aandacht te hebben voor monitoring en communicatie. Denk hier bijvoorbeeld aan het beter in beeld krijgen van het voorkomen van invasieve uitheemse soorten binnen Natura 2000-gebied of provinciale gronden en het duidelijker communiceren van de rollen en verantwoordelijkheden die de provincie en andere belanghebbenden hebben in de aanpak van invasieve uitheemse soorten.

Belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het Plan van aanpak uit 2020

Het Plan van aanpak uit 2020 vormt de basis van het herziene Plan van aanpak. De taken, rollen, verantwoordelijkheden en prioriteiten in de herziening veranderen niet ten opzichte van het Plan van aanpak uit 2020. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het Plan van aanpak 2025 bestaan daarom enerzijds uit een actualisatie en verduidelijking van het Plan van aanpak uit 2020 (hoofdstuk 2-5) en anderzijds uit een nadere uitwerking van de wijze waarop het Plan van aanpak tot uitvoering wordt gebracht op basis van de aanbevelingen uit de tussenevaluatie (hoofdstuk 6-8).

Zo beschrijft hoofdstuk 2 de belangrijkste kaders die gelden voor het exotenbeleid, inclusief de nieuwe wettelijke kaders die gelden sinds de invoering van de Omgevingswet in 2024 en de (opnieuw aangescherpte) interprovinciale ambities ten aanzien van de aanpak van invasieve

uitheemse soorten. Naar aanleiding van de tussenevaluatie zijn in hoofdstuk 3 de rollen en verantwoordelijkheden die de provincie en andere belanghebbenden partijen hebben nader toegelicht. Daarnaast zijn ook de uitgangspunten van het Plan van aanpak verduidelijkt in hoofdstuk 4. Hoofdstuk 5 beschrijft op welke soorten het plan van aanpak van toepassing is.

Hoofdstuk 6 beschrijft op welke wijze het uitvoering wordt gegeven aan het Plan van Aanpak. Hierin is ten opzichte van het Plan van Aanpak 2020 meer aandacht voor communicatie en provinciale monitoring, naast landelijke monitoringsprojecten. Hoofdstuk 7 gaat in op de beschikbare middelen en risico's.

2. Kaders

2.1. Wat is een invasieve uitheemse soort?

Er worden verschillende definities gehanteerd over wat precies een invasieve uitheemse soort is. Voor dit Plan van aanpak sluiten Gedeputeerde Staten aan bij de definitie zoals in de Europese exotenverordening (Nr. 1143/2014) en het interprovinciale ambitiedocument is opgenomen.

Invasieve uitheemse soorten zijn soorten die:

- a) buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied zijn geïntroduceerd;
- b) waarvan is vastgesteld dat de introductie of verspreiding ervan een bedreiging is of nadelige gevolgen heeft voor de (inheemse) biodiversiteit en aanverwante ecosysteemdiensten.

Het gaat dus om soorten die niet op natuurlijke wijze in de Nederlandse natuur terecht zijn gekomen. Ze ontsnapt bijvoorbeeld uit gevangenschap, werden in de natuur weggegooid of liften per ongeluk mee met voertuigen. Eenmaal gevestigd breiden deze soorten zich snel uit en concurreren ze met inheemse flora en fauna om licht, voedsel en leefruimte. Ook kunnen ze ziektes introduceren of eten ze inheemse soorten. Individuen van uitheemse invasieve soorten noemen we invasieve exoten.

2.2. Europese exotenverordening (EU 1143/2014)

Wereldwijd worden invasieve exoten gezien als een van de belangrijkste bedreigingen voor de biodiversiteit. Om deze reden is er binnen de Europese Unie sinds 2015 de EU exotenverordening ([EU 1143/2014](#))¹ van kracht. Deze verordening richt zich primair op het bestrijden en beheersen van invasieve exoten vanuit het oogpunt van behoud van biodiversiteit. Daarnaast is, in mindere mate, ook gekeken naar de belangen van volksgezondheid en veiligheid. EU-verordeningen zijn rechtstreeks van toepassing in alle EU-lidstaten en hebben dezelfde kracht als het nationale recht.

De exotenverordening verplicht lidstaten om maatregelen te treffen tegen invasieve exoten die zijn opgenomen in de bijbehorende [Unielijst](#)⁹ met voor de Europese Unie zorgwekkende invasieve uitheemse soorten (hierna "Unielijst" genoemd). De exotenverordening verplicht lidstaten onder andere om de import en handel van Unielijstsoorten aan banden te leggen en maatregelen te treffen om verspreiding en schade zoveel mogelijk te beperken. Het is verboden om plant- of diersoorten van de Unielijst te koop aan te bieden, te verkopen of te kopen. Voor commerciële houders geldt er een overgangstermijn. Niet-commerciële houders of bezitters van Unielijstsoorten

mogen deze dieren of planten houden totdat ze doodgaan. Er geldt wel een verbod op het laten voortplanten of (ver)handelen van deze dieren en planten.

De noodzakelijke maatregelen zijn afhankelijk van het stadium waarin de introductie van een soort zich in een lidstaat bevindt.

- a) Preventie: het voorkomen van introductie van nieuwe invasieve soorten.
- b) Snelle uitroeiing: het volledig en permanent uitroeien van invasieve exoten in een vroeg stadium van introductie (artikel 17 van de verordening).
- c) Beheersen: het beheersen van een bestaande populatie en het indammen van verspreiding van wijdverspreide invasieve exoten (artikel 19).
- d) Ecosysteemherstel: het nemen van herstelmaatregelen op plekken waar ecosystemen zijn aangetast door invasieve exoten (artikel 20).

Wanneer de introductie van een invasieve uitheemse soort niet voorkomen kan worden, dient een lidstaat over te gaan op een snelle uitroeiing. Als blijkt dat de soort niet meer uitgeroeid kan worden, kan op verzoek van de lidstaat, de status van de invasieve uitheemse exoot worden gewijzigd van "snelle uitroeiing" naar "beheersen". Dit kan het geval zijn wanneer er bijvoorbeeld geen effectieve bestrijdingsmethoden beschikbaar zijn. De voorwaarden van een statuswijziging zijn opgenomen in artikel 18 van de Exotenverordening. Een dergelijke statuswijziging heeft in 2021 plaatsgevonden voor de Aziatische hoornaar.

2.3. Nederlandse implementatie

Nationale wet- en regelgeving die betrekking heeft tot de Europese exotenverordening is vastgelegd in de Omgevingswet die sinds 1 januari 2024 van kracht is.

Artikel 2.18 (lid 1 sub g onder 3) van Omgevingswet en artikel 3.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) geven aan dat de aanpak van invasieve uitheemse soorten voornamelijk een provinciale taak is. Het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) beschrijft de verschillende handelsverboden die volgen uit de exotenverordening en het landelijk handelsverbod voor Aziatische duizendknopen.

De Omgevingswet

Op 1 januari 2024 is de Wet natuurbescherming overgegaan in de Omgevingswet. De omgevingswet brengt regelgeving ten aanzien van ruimte, wonen, infrastructuur, milieu, natuur en water samen in één wettelijk stelsel. Met het samenvoegen van verschillende wetten wordt de wet- en regelgeving over de fysieke leefomgeving vereenvoudigd.

De Nederlandse aanpak vindt plaats via *preventie en handhaving* (1) en *uitroeiing, beheersing en herstel* (2).

Preventie en handhaving

Via *preventie en handhaving* wordt de (opzettelijke) introductie en verspreiding van invasieve exoten aangepakt. Zo gelden er verbodsbepalingen voor het houden, kweken, vervoeren en verhandelen van invasieve exoten¹.

Preventie is primair de verantwoordelijkheid van het Rijk en valt onder het Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselkwaliteit en Natuur (LVVN). Het ministerie van LVVN is verantwoordelijk voor het opzetten van een surveillancesysteem en vroegtijdige detectie van Unielijstsoorten die zich nog niet in Nederland hebben gevestigd en voor het implementeren van Europese wetgeving in de nationale wetgeving.

Uitvoerende taken rondom handhaving en vergunningverlening zijn belegd bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) en Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). Het Rijk is ook verantwoordelijk voor het opstellen van rapportages richting de Europese Commissie over de bestrijding van invasieve soorten.

---

¹ Inclusief levensvatbare onderdelen zoals eieren, worteldelen en zaden

Uitroeiing, beheersing en herstel van ecosystemen

De verantwoordelijkheid ten aanzien van *uitroeiing, beheersing en herstel van ecosystemen* is in 2018 door het Rijk overgedragen aan de provincies door middel van een ministeriële regeling. Artikel 3.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving omschrijft de provinciale taak voor exoten als volgt:

“Gedeputeerde staten dragen zorg voor het uitvoeren van uitroeiingsmaatregelen, beheersmaatregelen en herstelmaatregelen als bedoeld in de artikelen 17, 19 en 20 van de invasieve-exoten-basisverordening met betrekking tot de in bijlage VC genoemde soorten”

Afhankelijk van het stadium van invasie van een soort, is de provincie dus verantwoordelijk voor het nemen van maatregelen voor de uitroeiing, beheersing of het herstel van ecosystemen te nemen (zie paragraaf 3.1).

Provincies kunnen zelf invulling geven aan deze verantwoordelijkheid, die aansluit bij de verantwoordelijkheden die de provincies al hadden op grond van de toenmalige Wet natuurbescherming. De provincies zijn daarmee *beleids*verantwoordelijk voor de aanpak van de meeste invasieve exoten die op de Unielijst staan. Niet alle soorten van de Unielijst zijn opgenomen in bijlage VC. Deze soorten vallen onder de verantwoordelijkheid van het Rijk of de waterschappen (zie ook hoofdstuk 5).

2.4. Interprovinciaal ambitiedocument

De gezamenlijke provincies hebben, mede op verzoek van het ministerie van LNV, de huidige provinciale ambities ten aanzien van de aanpak van invasieve uitheemse soorten in beeld gebracht in het interprovinciaal ambitiedocument. Hierin zijn de belangrijkste ambities en bijbehorende uitgangspunten verwoord. Daarnaast geeft het document een beknopte terugblik op de exotenbestrijding door de provincies in de afgelopen jaren.

2.5. Relatie met overige provinciale taken en beleid

Dit Plan van aanpak invasieve exoten sluit aan bij ander provinciaal beleid en andere wettelijke verantwoordelijkheden die de provincie heeft op grond van de Omgevingswet.

Beleidskader Natuur 2030

Het provinciale Natuurbeleid is geformuleerd in het [Beleidskader Natuur 2030](#). De Provincie streeft naar een robuuste, inclusieve en verbonden natuur. De aanpak van invasieve exoten wordt binnen het beleidskader Natuur uitgevoerd in het kader van herstel en bevordering van de biodiversiteit.

Zo worden maatregelen genomen om invasieve exoten actief te bestrijden of te beheersen, zoveel mogelijk op basis van natuurlijk beheer.

Natura 2000-gebieden

Gedeputeerde Staten hebben een wettelijke taak om maatregelen te (laten) treffen in Natura 2000-gebieden, als dat nodig is om aan de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen voldoen. De wijze waarop dit gebeurt is per Natura 2000-gebied vastgelegd in [beheerplannen](#).

Ook invasieve exoten die de instandhoudingsdoelen van een Natura 2000-gebied in gevaar brengen, zullen vanuit dit kader worden aangepakt. Daarbij worden bestrijdingsmaatregelen zoveel als mogelijk meegenomen in het regulier beheer en herstelbeheer dat nodig is voor de instandhouding van de habitats in Natura 2000-gebieden.

Kaderrichtlijn water

Gedeputeerde Staten hebben, samen met waterschappen een gedeelde wettelijke taak om de kwaliteit van het oppervlaktewater op orde te brengen. De Provincie heeft de doelen ten aanzien van Kaderrichtlijn Water vastgelegd in het [Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027](#). Waterschappen geven uitvoering aan dit programma. Invasieve exoten kunnen het behalen van de doelstellingen binnen KRW in de weg staan.

Brabantse Omgevingsvisie

In de Brabantse [Omgevingsvisie](#) staan de belangrijkste ambities voor de fysieke leefomgeving voor de komende jaren. Hierin is aangegeven dat de provincie haar beleid voor specifieke soorten of leefgebieden continueert of ontwikkelt. De provincie treft herstel- en instandhoudings-maatregelen voor Brabantse Natura 2000- gebieden en rode lijstsoorten om te voldoen aan de Europese doelen en aan de verplichtingen en taken die voortvloeien uit de Omgevingswet.

Nota faunabeheer Brabant

In de [Nota faunabeheer Brabant](#) liggen de uitgangspunten vast op welke wijze Gedeputeerde Staten uitvoering geven aan hun bevoegdheden op grond van de Omgevingswet met betrekking tot soortbescherming en faunabeheer. Gedeputeerde Staten voeren het beleid dat (invasieve) exoten en verwilderde dieren niet thuishoren in de Brabantse natuur. Als voldoende aannemelijk is dat bepaalde soorten zijn te beschouwen als 'exoot' of 'verwilderd', geven Gedeputeerde Staten een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit af om deze dieren met de daartoe geschikte (en wettelijk toegestane) middelen te bestrijden.

Brabantse Bossenstrategie

In de [Brabantse Bossenstrategie](#) is uitgewerkt hoe de provincie gaat samenwerken met alle Noord-Brabantse gebiedspartners om te komen tot meer en kwalitatief betere bossen. Daarbij wordt ingezet op oplossingen voor de gevolgen van klimaatverandering, het maximaal benutten van kansen voor klimaatmitigatie, het versterken van de bosbodems en het versterken van de biodiversiteit. Ook in bossen veroorzaken bepaalde invasieve uitheemse soorten schade aan de biodiversiteit. Daarnaast brengt de toegenomen populariteit van voedselbossen en andere agroforestry concepten een aandachtspunt met zich mee waar het gaat om toepassing van potentieel invasieve uitheemse exoten.

Provinciale wegen

De zorgplicht ten aanzien van de staat van de provinciale wegen ligt vast in de Wegen- en wegenverkeerswet (geen onderdeel van de Omgevingswet). Invasieve exoten kunnen een negatieve invloed hebben op de doelstellingen die de provincie heeft als eigenaar van het provinciale areaal. In de [Beleidsregel Provinciale Wegen](#) staat in artikel 5.3 dat verbeteren van de biodiversiteit een doel is bij de inrichting en onderhoud van de provinciale wegen. Invasieve exoten kunnen deze doelstelling frustreren.

3. Rollen en verantwoordelijkheden

Het hoofddoel van het provinciale exotenbeleid is nadelige gevolgen voor de biodiversiteit door invasieve uitheemse soorten van de Unielijst te voorkomen, beperken en matigen. Hier liggen wettelijke kaders aan ten grondslag waar minimaal aan moet worden voldaan.

Daarnaast is de Provincie is niet de enige partij die vanuit haar publieke taak of eigendom met invasieve exoten te maken heeft. De bestrijding van, met name wijdverspreide, invasieve exoten is daarom een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Bestrijding en/of beheersing van invasieve exoten is effectiever wanneer over eigendomsgrenzen of over de grenzen van beïnvloedingsgebieden heen gekeken wordt. Dit alles maakt het noodzakelijk om te zoeken naar samenwerking en afstemming. Hierbij wordt een brede afweging gemaakt van de verschillende belangen die binnen een gebied spelen.

3.1. Verantwoordelijkheden en belangen van de provincie

Exotenbestrijding ten behoeve van de biodiversiteit

In paragraaf 2.3 is beschreven welke wettelijke verantwoordelijkheden ten aanzien van invasieve exoten vanuit het ministerie van LNV zijn overgedragen aan de provincies. De provincie Noord-Brabant is daardoor verantwoordelijk voor het beleid dat is gericht op de bestrijding en beheersing van een groot deel van de Unielijstsoorten. Daarnaast heeft de provincie vanuit andere wettelijke taken ten aanzien van natuurbescherming een nadrukkelijk belang bij een gezonde en robuuste biodiversiteit.

Artikel 3.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving bepaald dat Gedeputeerde Staten zorg dragen voor het uitvoeren van uitroeingsmaatregelen, beheersmaatregelen en herstelmaatregelen als bedoeld in de artikelen 17, 19 en 20 van de exotenverordening. Dit vertaald zich naar de volgende taken:

1. Snelle uitroeiing in een vroeg stadium van invasie (artikel 17).

De provincie is wettelijk verantwoordelijk voor het nemen van uitroeingsmaatregelen als er sprake is van een vroeg stadium van introductie van een Unielijstsoort. Uitroeingsmaatregelen hebben als doel om de populatie van de betrokken unielijstsoort volledig en permanent te verwijderen. Soorten die onder artikel 17 vallen zijn soorten die zich nog niet hebben gevestigd in een lidstaat, of zich in een vestigingsfase bevinden (zie ook bijlage 2).

De provincie moet voorbereid zijn om direct actie te ondernemen, bijvoorbeeld door het opstellen van soort-specifieke draaiboeken.

2. Beheer van wijdverspreide invasieve uitheemse soorten (artikel 19)

De provincie dient maatregelen te nemen om de gevolgen van wijdverspreide Unielijstsoorten zo veel als mogelijk te beperken. Een soort valt onder artikel 19 als de soort zich heeft gevestigd (de soort kan overleven en zich voortplanten) en zich kan verspreiden om een groot deel van het potentiële verspreidingsgebied te koloniseren.

De te nemen maatregelen kunnen bestaan uit (lokale) uitroeiing, beheersing of indamming en zijn gebaseerd op een kosten en batenanalyse. De maatregelen worden gerangschikt op basis van risico-evaluaties en kosteneffectiviteit.

In Nederland worden soorten die onder artikel 19 vallen onderverdeeld in soorten die zich beperkt hebben gevestigd (19a) en wijdverspreide soorten (19b). De aanpak van soorten die zich beperkt hebben gevestigd, heeft een hogere prioriteit dan de aanpak van soorten die wijdverspreid aanwezig zijn.

Bij de aanpak van soorten die zich beperkt hebben gevestigd ligt de focus op het nemen van uitroeiingsmaatregelen. Voor de aanpak van wijdverspreide soorten hebben de provincies een grotere beleidsvrijheid. Gedeputeerde Staten kiezen voor een faciliterende en coördinerende rol voor wijdverspreide Unielijstsoorten buiten Natura 2000-gebieden en het lokaal bestrijden van deze soorten binnen Natura 2000-gebieden.

De faciliterende en coördinerende rol van de provincie bestaat uit:

a. *Het lokaal bestrijden van wijdverspreide soorten.*

Daar waar wijdverspreide soorten een directe bedreiging vormen voor de biodiversiteit worden deze lokaal bestreden of beheerst. Hierin heeft de aanpak van deze soorten binnen Natura 2000-gebied prioriteit. De provincie maakt met terreineigenaren afspraken over de wijze waarop ze de soorten beheersen. Voor gevestigde soorten met een uitroeiingsambitie geldt dat de provincie het voortouw neemt in de bestrijding van deze soorten, ook als deze zich buiten Natura 2000 of andere gebieden met hoge natuurwaarden bevinden.

b. *Het faciliteren of coördineren van (regionale) samenwerking*

Daar waar wijdverspreide soorten een bedreiging vormen voor de biodiversiteit initieert de provincie een (regionale) samenwerking met verschillende partijen die vanuit hun eigen

taken en verantwoordelijkheden een gezamenlijk belang hebben in de bestrijding van wijdverspreide invasieve uitheemse soorten.

c. *Het delen en ontwikkelen van kennis*

De provincie vormt de schakel tussen landelijke en regionale partners en kennisnetwerken. De provincie neemt deel aan landelijke overleggen (zoals het interprovinciaal overleg) en heeft contact met het NVWA. Informatie uit deze landelijke trajecten wordt waar relevant gedeeld in regionale overlegstructuren. Het organiseren van kennissessies kan ook onderdeel zijn van deze taak. De verspreiding van wijdverspreide unielijstsoorten wordt gemonitord en kaartmateriaal wordt zo veel als mogelijk openbaar gemaakt ten behoeve van een efficiëntere aanpak van wijdverspreide soorten.

3. *Herstel van beschadigde ecosystemen (artikel 20)*

De provincie neemt maatregelen die het herstel bevorderen van ecosystemen die zijn aangetast, beschadigd of vernietigd door Unielijstsoorten. Maatregelen hebben als doel om verstoorde ecosystemen beter in staat te stellen de gevolgen van verstoringen door de aanwezigheid van Unielijstsoorten het hoofd te bieden, te absorberen, zich eraan aan te passen of ervan te herstellen. Daarnaast kunnen maatregelen gericht zijn op het voorkomen van een nieuwe invasie. Herstelmaatregelen worden niet genomen als uit een kosten-baten analyse blijkt dat de kosten hoog zijn en niet in verhouding zijn met de voordelen van het herstel. Herstelmaatregelen zullen zich in eerste instantie richten op Natura 2000-gebieden omdat dit samenvalt met de wettelijke taak van de provincie om maatregelen te (laten) treffen in Natura 2000-gebieden, als dat nodig is om aan de instandhoudings-doelstellingen te kunnen voldoen

Naast de wettelijke taken en verantwoordelijkheden streven Gedeputeerde Staten de volgende ambitie na:

Voorkomen van vestiging en verspreiding van opkomende soorten en Brabantse zorgsoorten

Naast soorten van de Unielijst zijn er diverse andere soorten waarvan introductie of verspreiding in de Brabantse natuur onwenselijk is omdat ze aantoonbaar of aannemelijk schade veroorzaken aan beschermde soorten en natuurwaarden (zie paragraaf 5.4).

De provincie monitort de aanwezigheid van deze soorten in Brabantse natuurgebieden en neemt waar nodig actie. Hierbij hanteert de provincie de volgende prioritering:

- a. Natura 2000-gebieden
- b. Leefgebieden conform de maatregelenkaart

c. Natuurnetwerk Brabant

Exotenbestrijding ten behoeve van overige provinciale belangen

Naast haar belangen ten aanzien van biodiversiteit is de provincie ook terreineigenaar en wegbeheerder. Daarnaast heeft de provincie een voorbeeldfunctie.

Vanuit haar taak als wegbeheerder heeft de provincie een belang ten aanzien van verkeersveiligheid. Ook past de provincie zoveel als mogelijk ecologisch bermbeheer toe. Sommige invasieve exoten kunnen de verkeersveiligheid negatief beïnvloeden (bijvoorbeeld door het zicht te verminderen) of infrastructuur beschadigen. De aanwezigheid van invasieve exoten kan het ecologisch bermbeheer bemoeilijken en werkt kostenverhogend.

Als terreinbeheerder ziet de provincie een verantwoordelijkheid om invasieve exoten niet verder te verspreiden. Daarnaast dienen pachters zo min mogelijk belemmerd te worden door de aanwezigheid van invasieve exoten. Ook wanneer provinciale gronden verkocht worden, moeten deze vrij van exoten worden opgeleverd.

Vanuit de belangen als wegbeheerder heeft de provincie de volgende wettelijke verantwoordelijkheid

1. Het waarborgen van verkeersveiligheid langs provinciale wegen.

Daar waar invasieve exoten een bedreiging vormen voor de verkeersveiligheid neemt de provincie maatregelen om deze exoten te bestrijden of te beheersen. Daarbij is het van belang dat soorten niet verder worden verspreid als gevolg van bermbeheer of wegwerkzaamheden.

Naast de wettelijke verantwoordelijkheid, heeft de provincie ook een voorbeeldfunctie. Als overheidsorgaan wil de provincie niet bijdragen in de verdere verspreiding van invasieve exoten. De provincie heeft daarom de volgende aanvullende ambitie:

1. Het tegengaan van introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten op Provinciale terreinen

De provincie geeft als terreineigenaar het goede voorbeeld door verspreiding van invasieve exoten op provinciale terreinen zo veel mogelijk tegen te gaan. Zo worden provinciale terreinen

die worden verkocht vrij van exoten opgeleverd en worden in onder andere bestekken, aanbestedingen en pachtovereenkomsten voorwaarden opgenomen die de introductie of verspreiding van invasieve exoten beperken.

3.2. Verantwoordelijkheden en belangen van andere partijen

Er zijn verschillende partijen binnen de provincie Noord-Brabant die vanuit hun publieke taak of eigendom te maken hebben met (wijdverspreide) invasieve exoten

Daar waar beheersing of lokale uitroeiing van *wijdverspreide* invasieve exoten samenvalt met een publieke taak van een andere overheid, ligt de verantwoordelijkheid en het initiatief bij het betreffende bestuursorgaan. De kosten van beheersing of lokale uitroeiing komen voor diens rekening. Denk hierbij aan het verwijderen van waterpest door het waterschap om de doorstroming van waterlopen te borgen of het verwijderen van reuzenberenklauw langs publieke paden door gemeenten. Terreinbeheerders van Natura 2000-gebieden (TBO's) voeren bestrijdingstaken uit vanwege hun rol in het beheren van deze gebieden.

De verschillende partijen hebben elk hun eigen belang om invasieve exoten in hun beheergebied aan te pakken

- De Brabantse waterschappen hebben belang bij een goede waterkwaliteit, doorstroming en waterveiligheid. Ook in het beheer van watergangen, dijken, kades en waterzuiveringen hebben ze belang bij het bestrijden van invasieve exoten. Invasieve exoten kunnen bijvoorbeeld een goede afvoer belemmeren, de waterkwaliteit verminderen of dijken en kades beschadigen.
- Gemeenten beheren de openbare ruimte. Invasieve exoten geven overlast en kunnen een negatieve invloed hebben op aspecten zoals de volksgezondheid, veiligheid en (beeld)kwaliteit van de leefomgeving. Verschillende gemeentes hechten daarnaast ook belang aan meer biodiversiteit (binnen de bebouwde omgeving).
- Infrastructuurbeheerders (voor auto-, water- en spoorwegen) zoals Rijkswaterstaat, de Provincie en Prorail hebben een wettelijke taak (vanuit het wegen- en wegenverkeerswet) bij het onderhoud en beschermen van hun infrastructuur. Daarnaast kan ook wegveiligheid (gezichtsbelemmering) een rol spelen in de aanpak van invasieve exoten.
- Terrein beherende organisaties zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en Brabants landschap beheren veel Brabantse natuurterreinen. Zij streven naar een gezonde biodiversiteit

en (waar relevant) het behalen van Natura 2000-doelstellingen. Daarnaast hebben ze een belang bij het onderhouden van veilige wandel- en fietspaden in hun beheersgebied.

Tabel 1 laat zien voor welke gebieden of locaties welke partijen verantwoordelijkheid dragen voor de aanpak van wijdverspreide invasieve exoten.

Tabel 1 Verantwoordelijkheden bij de aanpak van (wijdverspreide) invasieve exoten

Gebieden of locaties	Organisatie
Natura-2000/Natuurnetwerk Brabant (inclusief daarin gelegen vennen en wateren)	Terreinbeherende organisaties / gemeenten/waterschappen/particulieren/Provincie/Rijk voor zover eigenaar/beheerder van betreffende (natuur)terreinen
Watergangen, schouwpaden, waterkeringen en uiterwaarden die onder beheer waterschap vallen	Waterschappen
Bermen langs provinciale wegen alsook gronden of wateren in bezit van de provincie	Provincie
Bermen langs gemeentelijke wegen en oevers langs waterlopen alsook gronden of wateren in bezit van gemeenten.	Gemeenten
Bermen langs rijkswegen, taluds langs rijkswaterlopen en winterbed grote rivieren alsook Rijkswateren.	Rijk / Rijkswaterstaat
Spoorwegen en taluds	ProRail

3.3. Overige partijen die betrokken kunnen worden bij de exotenbestrijding

Naast overheden (of uitvoeringsorganisaties) die vanuit hun wettelijke taak een verantwoordelijkheid hebben in de aanpak van invasieve exoten, kunnen ook andere partijen worden betrokken bij de bestrijding of beheersing van invasieve exoten. Dit kan vanuit hun eigen belang of vanwege hun expertise of bevoegdheden.

De provincie (of een van de in paragraaf 3.2. genoemde partijen) werkt met deze partijen samen of kan, indien gewenst, een opdracht aan deze partijen geven om bepaalde maatregelen uit te voeren.

Partijen die betrokken kunnen worden bij de bestrijding of beheersing van invasieve exoten zijn onder andere:

- Plaagdierbestrijders
- Visserij (sport en/of beroeps-)
- Wildbeheereenheden en jachtaktehouders
- Opvangcentra
- Veterinairs
- Agrariërs
- Gespecialiseerde personen, organisaties of NGO's²
- Imkerij

Afhankelijk van de uitvoeringstaak zullen vanuit de Provincie – voor zover het binnen haar bevoegdheid ligt - de nodige juridische faciliteiten (ontheffingen, vergunningen) worden geboden om (mogelijke) overtredingen van in de Omgevingswet (of andere wetgeving) opgenomen verboden of beperkingen te voorkomen.

Faunabeheereenheid Noord-Brabant

De Faunabeheereenheid Noord-Brabant werkt in opdracht van de provincie. De faunabeheereenheid neemt maatregelen voor de uitroeiing of beheersing van een aantal Unielijstsoorten en heeft daarvoor een draaiboek opgesteld. De opdracht kan indien nodig worden uitgebreid met andere invasieve uitheemse soorten.

Momenteel heeft de faunabeheereenheid opdracht voor de volgende Unielijstsoorten:

- Muntjak (artikel 17)
- Wasbeer (artikel 17)
- Wasbeerhond (artikel 19)
- Rosse Stekelstaart (artikel 19)
- Nijlgans (artikel 19)

---

² Te denken valt aan specialisten/gecertificeerde deskundigen en/of organisaties als RAVON/Zoogdiervereniging die beschikken over praktische kennis en vaardigheden in relatie tot bestrijding van bepaalde dier- of plantensoorten.

CONCEPT

4. Uitgangspunten van dit Plan van aanpak

Het plan van aanpak invasieve exoten hanteert de volgende uitgangspunten, deze zijn in lijn met de uitgangspunten van het interprovinciale ambitedocument en conclusies en aanbevelingen uit de tussenevaluatie van het Plan van aanpak 2020:

1. *Soortgerichte aanpak versus gebiedsgerichte aanpak*

Voor soorten die zich in een vroeg stadium van invasie bevinden en waarvoor uitroeiingsmaatregelen genomen moeten worden (artikel 17) zet de provincie in op vroegtijdige, volledige en permanente eliminatie. Hiervoor geldt een soortgerichte aanpak: de soort wordt bestreden, ongeacht de locatie. Bij soorten die zich reeds hebben gevestigd, maar waarvoor een landelijk ambitie geldt om de soort uit te roeien (artikel 19a) wordt eveneens ingezet op een volledige en permanente uitroeiing.

Bij wijdverspreide gevestigde soorten waar volledige uitroeiing niet meer mogelijk is (artikel 19b) en invasieve soorten die niet op de Unielijst staan (Brabantse zorgsoorten) kan een bredere belangenafweging spelen en zet de provincie in op een gebiedsgerichte aanpak. Voor deze soorten ziet de provincie andere overheden en terreineigenaren als medeverantwoordelijk voor de bestrijding vanuit hun publieke taak en/of privaat eigendom (zie ook paragraaf 3.2). In deze situaties is het biodiversiteitsbelang voor de provincie leidend (zie uitgangspunt 2). De focus ligt op het beschermen van gebieden met belangrijke biodiversiteitswaarden zoals Natura 2000 of leefgebieden voor Rode lijst soorten tegen invasieve exoten.

2. *Belang van biodiversiteit staat voorop*

De provincie Noord-Brabant focust de aanpak van invasieve exoten op situaties waar de beschermde inheemse flora en fauna in het geding zijn. De provinciale taak ten aanzien van de aanpak van invasieve uitheemse soorten komt voort uit de Europese exotenverordening en andere verantwoordelijkheden ten aanzien van natuurbescherming. Het primaire doel van de eliminatie of beheersing van invasieve uitheemse soorten is het voorkomen van aantasting van de biodiversiteit en schade aan inheemse plant en diersoorten.

3. *Herstel van ecosystemen*

Ecosysteemherstel kan zowel preventief als reactief worden ingezet. Het herstel en versterken van bestaande ecosystemen draagt bij aan de weerbaarheid van het ecosysteem tegen invasieve uitheemse soorten. Daar waar invasieve uitheemse exoten schade hebben toegebracht aan een ecosysteem zullen gericht herstelmaatregelen worden uitgevoerd.

4. Voorbehoud van financiering

Momenteel zet de provincie veelal eigen middelen in voor de aanpak van invasieve exoten. Zonder structurele middelen van het Rijk zal de provincie Noord-Brabant een afweging moeten maken over de inzet die mogelijk is in de aanpak van invasieve exoten. Uitgangspunt is dat minimaal wordt voldaan aan de wettelijke verplichtingen. Hierbij heeft de aanpak van artikel 17-soorten een hogere prioriteit dan de beheersing van artikel 19-soorten.

5. Welke soorten

5.1. Soorten waarvoor Gedeputeerde Staten een wettelijke taak hebben

In het Besluit kwaliteit leefomgeving (bijlage VC) zijn de Unielijstsoorten opgenomen waarvoor de provincie een wettelijke taakstelling heeft. Onderstaande Tabel 2 geeft een overzicht van de soorten die reeds in Brabant aanwezig zijn. Incidentele meldingen van ontsnapte of losgelaten huisdieren zijn niet meegenomen in het overzicht.

Tabel 2 Overzicht van soorten met een wettelijke taakstelling die reeds voorkomen in Noord-Brabant

Naam	Artikel	Ambitie
<i>Zoogdieren</i>		
Muntjak	17	Elimineren
Siberische grondeekhoorn	19	Elimineren
Wasbeer	17	Elimineren
<i>Vogels</i>		
Rosse Stekelstaart	17	Elimineren
Nijlgans	19	Beheersen
<i>Vissen en zoetwater invertebraten</i>		
Blauwband	19	Beheersen
Zonnebaars	19	Beheersen
<i>Reptielen en amfibieën</i>		

Lettersierschildpad	19	Beheersen
<i>Insecten</i>		
Aziatische hoornaar	19	Beheersen
<i>Terrestrische planten</i>		
Hemelboom	19	Beheersen
Reuzenbalsemien	19	Beheersen
Reuzenberenklauw	19	Beheersen
Zijdeplant	19	Elimineren
<i>Water- en oeverplanten</i>		
Grote waternavel	19	Beheersen
Moeraslantaarn	19	Elimineren
Ongelijkbladig vederkruid	19	Beheersen
Parelvederkruid	19	Beheersen
Smalle waterpest	19	Beheersen
Verspreidbladige waterpest	19	Beheersen
Waterteunisbloem	19	Beheersen
Waterwaaier	19	Beheersen

Bijlage 2 geeft een compleet overzicht van alle soorten waarvoor een wettelijke taakstelling geldt (dus ook de soorten die nog niet in Noord-Brabant voorkomen). Per soort is aangegeven of het een artikel 17- of 19-soort betreft en welke (interprovinciale) ambitie en bestrijdingsstrategie wordt nagestreefd. Daarnaast is aangegeven in hoeverre de soort sinds 2018 binnen Noord-Brabant aanwezig is. Voor verschillende soorten van de Unielijst geldt dat er wel een wettelijke taakstelling is, maar dat de soort niet in Nederland wordt verwacht. Het gaat in deze gevallen om tropische soorten waarvoor ons huidige klimaat (nog) niet geschikt is. De soorten zijn volledigheidshalve wel opgenomen in Bijlage 2.

5.2. Soorten waarvoor Gedeputeerde Staten *geen* wettelijke taak hebben

Niet alle soorten van de Unielijst vallen onder de provinciale verantwoordelijkheid. Zo zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de aanpak van muskus- en beverrat conform de Waterwet. Daarnaast houdt het Rijk de verantwoordelijkheid voor mariene soorten en soorten die relevant zijn voor de visserij. Deze soorten vallen onder de Visserijwet 1963 waarvoor de verantwoordelijkheid bij het Rijk ligt.

Omdat andere bestuursorganen verantwoordelijk zijn voor de aanpak van deze soorten heeft de provincie voor deze soorten geen bestrijdingsambitie vastgesteld. Dat wil niet zeggen dat de provincie deze soorten niet bestrijdt. Daar waar deze soorten een significant negatief effect hebben op de biodiversiteit binnen een Natura 2000-gebied kan de provincie zelf overgaan tot (lokale) bestrijding van deze soorten. Via het Interprovinciaal Overleg (IPO) is de provincie in gesprek over de noodzaak tot een effectieve bestrijding

In onderstaande Tabel 3 is een overzicht gegeven van de Unielijstsoorten waarvoor Gedeputeerde staten *geen* wettelijke taak hebben.

Tabel 3: Unielijstsoorten die *niet* onder de verantwoordelijkheid van Gedeputeerde Staten vallen

Naam	Verantwoordelijk bestuursorgaan
Amerikaanse Zeebaars	LVVN
Gestreepte koraalmeerval	LVVN
Berverrat	Waterschap
Muskusrat	Waterschap
Californische rivierkreeft	LVVN
Chinese wolhandkrab	LVVN
Geknobbelde Amerikaanse Rivierkreeft	LVVN
Gevlekte Amerikaanse rivierkreeft	LVVN
Marmerkreeft	LVVN
Rode Amerikaanse rivierkreeft	LVVN
Roestbruine Amerikaanse rivierkreeft	LVVN
Nieuw-Zeelandse landplatworm	LVVN

5.3. Toekomstige soorten waarvoor Gedeputeerde Staten een wettelijke taak hebben

De Unielijst is sinds de eerste publicatie van de exotenverordening drie keer geactualiseerd en zal ook in de toekomst regelmatig worden geactualiseerd. Daarbij worden nieuwe soorten aan de lijst toegevoegd. Als de Minister van LVVN één of meerdere soorten toevoegt aan Bijlage VC van het Besluit kwaliteit leefomgeving dan wordt het Plan van aanpak ook van toepassing op de nieuw toegevoegde soorten. Gedeputeerde Staten handelen dan op dezelfde manier als bij soorten met een vergelijkbare status.

Voor een aantal soorten wordt voorzien dat deze op korte termijn worden toegevoegd aan Bijlage VC van het Besluit kwaliteit leefomgeving. Het gaat om de soorten die bij de laatste actualisatie in 2022 zijn toegevoegd en nog niet zijn opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. De provincies hebben al wel ingestemd met de overdracht van het Rijk naar de provincies. In dit Plan van aanpak gaan Gedeputeerde Staten er van uit dat zij voor deze soorten nog een wettelijke verantwoordelijkheid zullen krijgen. De toekomstige Bijlage VC-soorten zijn opgenomen in Bijlage 3.

5.4. Opkomende soorten en Brabantse zorgsoorten

Naast de bovengenoemde Unielijstsoorten met een wettelijke taakstelling kan een provincie aanvullende invasieve uitheemse soorten opnemen in haar beleid. Dit zijn soorten die (nog) niet zijn opgenomen in de Unielijst omdat het om een Europese soort gaat, of omdat er voor de soort nog geen risico analyse is opgesteld die voldoet aan de Europese eisen.

Voor niet-Unielijstsoorten geldt dat de provincie geen expliciete wettelijke taakstelling heeft terwijl deze soorten wel degelijk een (lokale) bedreiging kunnen vormen voor de beschermde inheemse biodiversiteit. Daarnaast zijn er soorten die zich in de toekomst in de Brabantse natuur kunnen vestigen en invasief kunnen worden. Deze soorten zijn nu nog niet altijd in beeld, of komen nog in (zeer) lage aantallen voor.

Bij het opstellen van het plan van aanpak 2020 zijn verschillende Brabantse zorgsoorten geïdentificeerd. Een Brabantse zorgsoort is een invasieve uitheemse soort die niet op de Unielijst staat, maar waarvan bekend is dat deze invasief is en schade toebrengt aan de Brabantse (en Nederlandse) biodiversiteit. Voor deze soorten is het wenselijk om (lokaal) maatregelen te treffen en verdere verspreiding tegen te gaan.

Deze Brabantse zorgsoorten zijn aangedragen door gebiedsbeheerders en deelnemers van het platform invasieve exoten. Onderstaande Tabel 4 geeft een overzicht van de Brabantse zorgsoorten.

PM: een aanbeveling uit de tussenevaluatie is de actualisatie van de lijst met Brabantse zorgsoorten. Deze lijst zal worden geactualiseerd bij het opstellen van de definitieve herziening op basis van input van externe en interne partners.

Tabel 4 Brabantse zorgsoorten zoals opgenomen in het Plan van Aanpak 2020

Nederlandse naam	Wetenschappelijke naam
Amerikaanse hondsviis	Umbra pygmaea
Aziatische duizendknopen	Fallopia spp.
Fluweelboom	Rhus typhina
Trosbosbes	Vaccinium corymbosum
Watercrassula	Crassula helmsii
Schijngnadekruid	Lindernia dubia

6. Maatregelen en instrumenten

Voor de aanpak van uitheemse invasieve exoten kunnen verschillende instrumenten worden ingezet door Gedeputeerde Staten. Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de instrumenten en maatregelen die Gedeputeerde Staten willen inzetten voor de aanpak van invasieve exoten.

6.1. Aanpak soorten met uitroeiingsopgave of -ambitie

Voor soorten die zich in een vroeg stadium van invasie bevinden (artikel 17) en gevestigde soorten waarvoor een landelijke uitroeiingsambitie geldt (artikel 19a) is het van belang dat de provincie snel en adequaat kan ingrijpen wanneer deze soorten worden gemeld binnen de Provincie Noord-Brabant. Hiervoor worden soortgerichte draaiboeken opgesteld waarin is beschreven op welke wijze meldingen worden opgepakt, welke partijen betrokken moeten worden en welke soort specifieke uitroeiingsmethodes beschikbaar zijn. Nader onderzoek kan ook deel uitmaken van het draaiboek. Deze draaiboeken worden opgesteld in samenwerking met relevante partijen zoals de FBE.

Als onderdeel van deze draaiboeken wordt in beeld gebracht waar binnen de provincie hoog-risico gebieden zich bevinden en waar reeds populaties aanwezig zijn (in het geval van gevestigde soorten met een uitroeiingsambitie)

De Faunabeheereenheid (FBE) Noord-Brabant werkt in opdracht van de provincie. De FBE heeft momenteel opdracht voor het nemen van maatregelen tegen wasbeer, muntjak, wasbeerhond, rosse stekelstaart en nijlgans. Deze opdracht wordt geactualiseerd. Daarnaast wordt met de FBE onderzocht op welke wijze de aanpak van mobiele unielijstsoorten het best kan worden gestroomlijnd

6.2. Regierol en samenwerking

De bestrijding van uitheemse invasieve soorten is een taak en verantwoordelijkheid van verschillende partijen. In paragraaf 3.2 zijn de belangrijkste belanghebbenden genoemd die vanuit hun eigen wettelijke taken of (privé) eigendom te maken hebben met de aanpak van invasieve uitheemse soorten. Daar waar het gaat om wijdverspreide Unielijstsoorten of Brabantse zorgsoorten nemen deze partijen zelf het initiatief en de verantwoordelijkheid voor het nemen van maatregelen. De kosten voor de beheersing of lokale uitroeiing komen voor diens rekening.

Samenwerking op provinciaal niveau

De problematiek van invasieve exoten houdt echter niet op bij de eigendomsgrenzen. Daarom is het belangrijk om waar mogelijk samen te werken met de betrokken belanghebbenden. Daar waar er eveneens sprake is van een risico voor de biodiversiteit vervult de provincie Noord-Brabant een faciliterende en coördinerende rol in het samenbrengen van belanghebbenden en het gezamenlijk zoeken naar oplossingen. Dit kan op lokaal niveau (bijvoorbeeld rondom een Natura 2000-gebied), maar ook regionaal (stroomgebiedsniveau) of provinciaal niveau. Om de regierol goed te vervullen zal de provincie de samenwerking met de betrokken provinciale partijen versterken. Onder andere door middel van communicatie (zie paragraaf 6.4) en het organiseren van provinciale overlegstructuren.

Een concreet voorbeeld van samenwerking is het voornemen om een gezamenlijke aanpak van de Aziatische hoornaar op te stellen. De Aziatische hoornaar is een soort die zich de afgelopen jaren snel heeft uitgebreid over de provincie. Voor een effectieve beheersing van deze soort is een gezamenlijke aanpak nodig waarbij verschillende partijen vanuit hun eigen verantwoordelijkheden een bijdrage leveren. Zo hebben de imkerij en landbouwsector een belang bijenvolken te beschermen, hebben gemeentes een belang ten aanzien van de openbare ruimte en volksgezondheid en heeft de provincie een belang ten aanzien van de bescherming van biodiversiteit (zoals de bescherming van wilde bijen). De provincie initieert de samenwerking waarbij de diverse partijen een bijdrage leveren vanuit hun eigen verantwoordelijkheden en belangen.

Landelijke en internationale samenwerking

In IPO-verband (Interprovinciaal Overleg) worden afspraken gemaakt voor een eenduidige bestrijding van bepaalde soorten. Hierbij wordt ingezet op een gelijke aanpak en ambitie voor alle provincies. Een voorbeeld is de intentie om te komen tot een landelijke aanpak voor bestrijding van de Aziatische hoornaar. Ook voor andere soorten wordt in de toekomst mogelijk ingezet op een landelijke eenduidige bestrijding.

Daar waar landelijke afspraken worden gemaakt zal de Provincie Noord-Brabant, binnen de uitgangspunten van dit Plan van aanpak, inzetten op het toepassen van deze maatregelen. Een voorbeeld hiervan is het interprovinciale ambitiedocument invasieve exoten (paragraaf 2.4).

Bij de uitvoering van dit Plan van aanpak wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de aanpak die de buurprovincies voeren. Daar waar grensoverschrijdende samenwerking of afstemming nodig is met

Vlaanderen wordt dit ook opgepakt. Daar waar relevant wordt kennis en ervaring gedeeld met uit andere (Europese) landen

6.3. Protocollen en beslisbomen

Verschillende wijdverspreide invasieve exoten en Brabantse zorgsoorten kunnen niet meer worden uitgeroeid. Het is ook niet altijd noodzakelijk om deze soorten te bestrijden als ze geen risico vormen voor de biodiversiteit of volksgezondheid en geen overlast geven. De ontwikkeling van protocollen voor de omgang met deze soorten kan overheden en terreineigenaren helpen in het maken van keuzes in het beheer van deze soorten. Zo zijn er reeds landelijke protocollen beschikbaar voor Aziatische duizendknopen en Reuzenberenklauw. Daarnaast is het belangrijk om verspreiding van deze soorten tegen te gaan. Het opvolgen van hygiëneprotocollen vermindert het risico op verdere verspreiding van wijdverspreide soorten.

De provincie past bestaande protocollen intern toe, stimuleert het gebruik van deze protocollen bij externe partners en werkt mee aan de ontwikkeling van nieuwe protocollen van wijdverspreide soorten.

6.4. Communicatie, kennisdeling en bewustwording

Kennisdeling en communicatie draagt in belangrijke mate bij aan het vergroten van het bewustzijn van burgers over invasieve uitheemse soorten en de nadelige gevolgen die deze hebben. Daarnaast vergroot het de kennis van beheerders en grondeigenaren over het handelingsperspectief en de effectiviteit van verschillende beheers- en bestrijdingsmaatregelen.

Veel communicatie en kennisdeling rondom invasieve exoten vindt plaats op landelijk niveau. Zo verspreidt de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) kennis over risico's van invasieve exoten, is er de periodieke nieuwsbrief "kijk op exoten" van RAVON. In IPO-verband wordt onderzocht op welke wijze kennisdeling en communicatie rondom invasieve exoten kan worden versterkt via interprovinciale samenwerking en samenwerking met het Rijk en de NVWA

Op provinciaal niveau wordt een overkoepelende communicatieaanpak opgesteld rondom invasieve exoten. Doel van deze aanpak is om partners en burgers bewust(er) te maken van de problematiek rondom invasieve uitheemse soorten en hun kennis te vergroten over effectieve

bestrijdings- en beheersingsmethodes van invasieve uitheemse soorten. Daarnaast zal meer bekendheid worden gegeven over de provinciale rol in de aanpak van invasieve uitheemse soorten. Daar waar wenselijk wordt de samenwerking opgezocht met belanghebbenden zoals waterschappen, soortenorganisaties en gemeentes. Communicatie zal zowel online als fysiek plaats vinden via de provinciale kanalen, reguliere media, social media en informatieborden op bestrijdingslocaties. Het organiseren van kennismiddagen of vrijwilligersdagen kan ook onderdeel uitmaken van de communicatiestrategie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de organisatie van een provinciale kennismiddag over de Aziatische hoornaar voor gemeentes.

In de communicatieaanpak worden de volgende aspecten meegenomen:

1. de problematiek van invasieve exoten in het algemeen
2. de opsporing en bestrijding van specifieke soorten zoals de Aziatische hoornaar
3. informatie over het werk en de rol van de provincie (bijvoorbeeld naar aanleiding van een bestrijdingsactie)
4. het onder de aandacht brengen van bestaande protocollen en richtlijnen in bestekken, pachtovereenkomsten en andere overeenkomsten

Daarnaast zal een interactieve kaart worden ontwikkeld waarin locaties met invasieve exoten worden aangegeven. In eerste instantie zal deze kaart betrekking hebben op de provinciale terreinen. Er zal worden verkend hoe informatie van andere overheden in één provinciale toegankelijke kaart gebundeld kan worden.

In de communicatieaanpak kijken we ook naar de bestaande communicatiemiddelen en wat we kunnen doen ter aanvulling of uitbreiding hiervan. Ook leren we van goede provinciale en landelijke voorbeelden zoals het de communicatie aanpak van de eikenprocessierups.

Op het gebied van invasieve uitheemse soorten bestaat er reeds een aparte provinciale webpagina over invasieve exoten met een explainer video en is er een webpagina beschikbaar over de Aziatische hoornaar met onder andere een achtergronddocument en veel gestelde vragen. Voor de interne communicatie rondom invasieve exoten is gebruik gemaakt van een webcast waarin de exotenproblematiek en het werk van de provincie is toegelicht.

6.5. Monitoring en evaluatie

De provincies spelen een beperkte rol bij de formele monitoring of surveillance naar het voorkomen of verspreiding van Unielijstsoorten. Voor de uitvoering van dit Plan van Aanpak is het desondanks wel nodig dat de provincie zicht heeft en houdt op welke soorten (en in welke mate)

zich binnen de provincie vestigen of dreigen te vestigen. Daarvoor gebruikt de provincie primair de informatie die beschikbaar komt vanuit de landelijk opgezette surveillance en registraties. Via de NVWA worden provincies gewaarschuwd als er een nieuwe soort is waargenomen dan wel een nieuwe vindplaats bekend is van een soort die nog beperkt verspreid is. Op grond van deze meldingen neemt de provincie actie.

Landelijke monitoring Unielijstsoorten

De Minister van LNVN is verantwoordelijk voor een aantal verplichtingen die voortvloeien uit de Unieverordening. Het gaat daarbij vooral om vroegtijdige signalering van soorten waarop artikel 17 van de Unieverordening van toepassing is. De minister laat zich daarbij ondersteunen door het Team Invasieve Exoten. Dit Team Invasieve Exoten laat ook risicoanalyses van soorten en pathways uitvoeren. De NVWA is verantwoordelijk voor het vormgeven van surveillance, waarbij het doel is om Unielijstsoorten waarop artikel 17 van toepassing is in een vroegtijdig stadium te signaleren.

De NVWA coördineert op hoofdlijnen de uitvoering van deze surveillance. De surveillance wordt voor een groot deel uitgevoerd door medewerkers en vrijwilligers van Particuliere Gegevensbeherende Organisaties (PGO's). Dit wordt gedaan voor verschillende soortgroepen door de Zoogdiervereniging, SOVON (vogels), RAVON (Amfibieën en reptielen) en EIS kenniscentrum insecten. Belangrijke surveillancepijlers zijn het Signaleringsnetwerk Exoten en het Netwerk Ecologische Monitoring. Waarnemingen die vanuit het surveillancenetwerk of door burgers gemeld worden via portals als waarneming.nl en telmee.nl worden gevalideerd door soortenexperts. Al deze waarnemingen worden verzameld in de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Zodra een gevalideerde en geduide waarneming via de NVWA binnenkomt bij het Ministerie van LNV, neemt deze contact op met de contactpersoon invasieve exoten van de provincie om de vervolgacties af te stemmen.

Daar waar het gaat om mobiele soorten van de Unielijst werkt de provincie Noord-Brabant actief samen met het Rijk en het NVWA met betrekking tot monitoring (langs de landsgrenzen).

Provinciale monitoring

Gedurende de looptijd van het Plan van Aanpak wordt gemonitord of de uitvoering van de maatregelen ook effect heeft gehad. Effect in de zin dat de bestrijdingsacties en -maatregelen er ook toe leiden dat de aantallen van invasieve exoten in Noord-Brabant afneemt en verdere verspreiding wordt voorkomen. Daarvoor geldt dat de situatie ten tijde van het vaststellen van het

Plan van Aanpak in 2020 gezien moet worden als de 'nul-situatie' ten opzichte waarvan de effecten door monitoring worden afgemeten.

Voor de soorten met een uitroeiingsopgave of ambitie, is redelijk goed bekend waar waarnemingen zijn gedaan en hoe de omvang en verspreiding is. Voor de nul-situatie wordt uitgegaan van de situatie zoals deze medio 2020 bekend is op grond van de gegevens in Waarneming.nl alsmede de database van het NDFF. Voor de grote gewervelde soorten (vogels en zoogdieren) wordt daarnaast ook gebruik gemaakt van de gegevens die door de Faunabeheereenheid Noord-Brabant worden verzameld in het Faunaregistratiesysteem.

Soorten waarvoor een beheersopgave is gesteld, zoals Reuzenberenklauw, Reuzenbalsemien en de waterplanten, zijn zodanig wijdverspreid dat deze redelijkerwijs niet meer voor de gehele provincie in kaart zijn te brengen. Voor deze soorten wordt, in het kader van dit herziene Plan van Aanpak, per Natura 2000-gebied geïnventariseerd in welke mate ze aanwezig zijn en in hoeverre de genomen beheersmaatregelen bijdragen in het terugdringen van deze soorten. Dit sluit aan bij de opgave die de Provincie heeft vanuit de SPUK Programma Natuur om te rapporteren over de genomen maatregelen om exoten te bestrijden in Natura 2000-gebieden. Hierover worden afspraken gemaakt met de terrein beherende organisaties.

Daarnaast zal de provincie de terreinbeheerders benaderen om bij de monitoring in het kader van de subsidieregeling voor natuur en landschap (SNL) ook naar invasieve exoten om te zien. Aanvullende inventarisaties zijn nu nog niet voorzien, tenzij noodzakelijk in verband met het ontwikkelen van regionale actieplannen of lokale bestrijdingsacties.

Bij het uitvoeren van monitoring en inventarisatie kan de toepassing van monitoringstechnieken op basis van kunstmatige intelligentie tot de mogelijkheden behoren. Bij deze techniek detecteert een getraind computermodel specifieke groeihaarden op (lucht)beeldmateriaal.

Rapportage aan het Rijk

Met het Rijk is overeengekomen dat periodiek gerapporteerd wordt over maatregelen die zijn getroffen door de provincie, de kosten die hiermee gemoeid zijn alsmede het effect van de betreffende maatregelen. Deze gegevens zijn nodig voor een zes jaarlijkse rapportage voor Brussel over de uitvoering van de EU-verordening. Het Rijk bundelt de provinciale rapportages voor haar rapportage aan de Europese unie. Deze gegevens worden ook gebruikt om de voortgang van dit Plan van Aanpak te monitoren.

Evaluatie

Dit plan van aanpak loopt tot en met 2027. In 2027 zal het Plan van aanpak door een externe partij worden geëvalueerd. Dit in aanvulling op de rapportage aan het rijk.

CONCEPT

6.6. Toezicht en handhaving

Het introduceren van dieren, eieren van dieren of planten in de natuur, zonder over een daarvoor geldige omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te beschikken, is verboden op grond van artikel 5.1 tweede lid onder g van de Omgevingswet en artikel 11.61 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit verbod wordt in navolging van het voorheen geldende artikel 3.34 van de Wet natuurbescherming gesteld, omdat het uitzetten van dieren uit een oogpunt van soortenbescherming in het algemeen ongewenst is. Daarnaast geldt er een Europees handelsverbod voor soorten van de Unielijst en een nationaal handelsverbod voor Aziatische duizendknopen³.

Handhaving en toezicht op zowel het handels- en bezitsverbod voor soorten van de Unielijst en het handelsverbod voor Aziatische duizendknopen vallen onder de verantwoordelijkheid van het Rijk. Het Rijk is ook het bevoegd gezag ten aanzien van de verstrekte maatwerkvoorschriften en vrijstellingen.

- De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) voert de bestuursrechtelijke handhaving uit op het gebied van de Omgevingswet en de Unieverordening. Samen met de Douane controleert de RVO in- en uitvoerzendingen van invasieve uitheemse soorten.
- De politie en de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) voeren de strafrechtelijke handhaving uit. Dit doen zij in samenwerking met het Openbaar Ministerie. De politie en NVWA kunnen boetes opleggen bij overtredingen.

Daar waar het gaat om invasieve uitheemse soorten die niet op de Unielijst staan is de provincie bevoegd gezag om handhavend op te treden in het geval van opzettelijk loslaten of introduceren van deze planten of diersoorten in de natuur. Deze handhavende rol ligt bij de toezichthouders en handhavers van de ODBN.

---

³ Respectievelijk Artikel 11.108 en Artikel 11.109 van het Besluit activiteiten leefomgeving
Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant

6.7. Resume

In Tabel 5 wordt een overzicht gegeven van maatregelen die Gedeputeerde Staten willen oppakken gedurende de looptijd van dit Plan van aanpak invasieve exoten.

Tabel 5 Overzicht van instrumenten en maatregelen

Instrument	Maatregel
Bestrijding soorten met uitroeiingsopgave of -ambitie	Opstellen draaiboeken voor artikel 17- en 19a soorten (soorten met uitroeiingsopgave/ambitie)
	Snelle uitvoering van concrete uitroeiingsmaatregelen op basis van draaiboeken bij melding van artikel 17-soorten. Lokaal uitroeien van gevestigde soorten met een landelijke uitroeiingsambitie.
	Inventariseren van hoog-risicogebieden (artikel 17-soorten) en reeds aanwezige populaties (artikel 19a)
	Actualisatie opdracht van de FBE.
	Stroomlijnen aanpak mobiele unielijstsoorten met FBE
Regierol en samenwerking	De provincie neemt deel in landelijke overlegstructuren en zoekt actief naar samenwerkingsmogelijkheden.
	De provincie versterkt de samenwerking met betrokken partijen door middel van actieve communicatie en het organiseren van provinciaal overleg.
	De provincie past bestaande protocollen intern toe, stimuleert het gebruik van deze protocollen bij externe partners en werkt mee aan de ontwikkeling van nieuwe protocollen van wijdverspreide soorten
	Provincie initieert samenwerking voor de aanpak van de Aziatische hoornaar
Protocollen en beslisbomen	Onder de aandacht brengen en bijdragen aan het opstellen van protocollen en beslisbomen
Communicatie	Versterken kennisniveau en communicatie van landelijke samenwerking (IPO, Rijk, NVWA)

	Opstellen overkoepelende communicatie aanpak
Monitoring	Actieve samenwerking met het Rijk en NWWA mbt monitoring van mobiele unielijssoorten (langs de landsgrenzen)
	Afspraken maken met betrekking tot de inventarisatie en monitoring van invasieve exoten binnen Natura 2000 en in het kader van de subsidieregeling voor natuur en landschap (SNL)

CONCEPT

7. Financiële middelen en risico's

In voorgaande hoofdstukken zijn de (wettelijke) kaders, taken en ambities beschreven. Ook zijn de instrumenten en maatregelen benoemd die Gedeputeerde Staten willen inzetten voor de aanpak van invasieve exoten. Dit hoofdstuk gaat in op de Financiële middelen, planning en risico's ten aanzien van dit Plan van Aanpak.

Financiële middelen

Met de overdracht van de verantwoordelijkheden voor de bestrijding van een groot deel van de Unielijstsoorten zijn vanuit het Rijk geen (extra)-financiële middelen meegekomen. De provincies moeten de bestrijding van invasieve exoten uit eigen middelen financieren. Wanneer de kosten voor de bestrijding van invasieve exoten niet redelijkerwijs zijn op te vangen, gaan de provincies in interprovinciaal verband met het Rijk hierover in overleg.

In onderstaande Tabel 6 is weergegeven op welke wijze de uitvoering van het plan van aanpak wordt gefinancierd. In de perspectiefnota 2025 zijn eenmalig-voor de periode 2024-2027 middelen gereserveerd voor de aanpak van invasieve exoten (€ 625.000).

Bij het uitvoering geven aan het plan van aanpak vanuit deze middelen ligt de nadruk op de soorten met een uitroeiingsopgave of -ambitie. De aanpak van deze soorten heeft de hoogste prioriteit.

Bij soorten met een uitroeiingsopgave of -ambitie is financiering gericht op het uitvoeren van uitroeiingsmaatregelen en het doen van aanvullend onderzoek. Financiering voor het beheersen van wijdverspreide soorten en Brabantse zorgsoorten is gericht op de aanpak van deze soorten vanuit het provinciale biodiversiteitsbelangbinnen Natura 2000-gebieden en het aanpakken van deze soorten vanuit een gebiedsgerichte aanpak. Voor de aanpak van de Aziatische hoornaar wordt apart budget gereserveerd voor zowel de bestrijding als opsporing. Hierin is onderscheid gemaakt in de bestrijding van de Aziatische hoornaar in 2025 (lopende raamovereenkomst) en budget voor het opzetten en uitvoering geven aan een gezamenlijke aanpak die in 2025 zal worden opgezet met belanghebbende partijen.

Voor de bestrijding van invasieve uitheemse soorten in Natura 2000-gebieden zijn apart middelen gereserveerd die geen onderdeel uitmaken van dit plan van aanpak.

Tabel 6 Overzicht financiële middelen

	Actie	€ eenmalig	€ periode 2025-2027	Toelichting
A	Aanpak soorten met uitroeisingsopgave of ambitie.		€410.000	Middelen perspectiefnota 2025
B	Bestrijding Aziatische hoornaar 2025	€275.000		Middelen Natuurwet
C	Opzetten samenwerking en bestrijding Aziatische hoornaar		€ 111.000	Middelen perspectiefnota 2025
D	Gebiedsgerichte samenwerking voor wijdverspreide soorten of Brabantse		€ 104.000	Middelen perspectiefnota 2025
	Totale raming kosten plan van aanpak	€220.000	€625.000	€845.000

Risico's

Er zijn enkele risico's die de uitvoering van het plan van aanpak in de weg kunnen staan.

Kostenbeheersing

De bestrijding van invasieve exoten is een relatief nieuw beleidsveld voor de Provincie Noord Brabant. Hierdoor zijn er nog weinig financiële ervarings- en kerngegevens beschikbaar. Daarnaast worden de meeste kosten gemaakt wanneer een invasieve exoot wordt aangetroffen in een gebied (artikel 17 en 19a) of op het moment dat ze een probleem vormen voor de biodiversiteit, economie, veiligheid of volksgezondheid. Van tevoren kan niet worden ingeschat waar en in welke mate een invasieve exoot aanwezig is, net als de benodigde maatregelen. Voor verschillende wijdverspreide

soorten zijn bovendien nog geen effectieve bestrijdingsmethodes voor handen, waardoor het mogelijk is dat een bestrijdingsactie meerdere keren moet worden herhaald.

Draagvlak en bestuurlijke risico's

Het draagvlak voor de bestrijding van invasieve plantensoorten en de Aziatische hoornaar is over het algemeen groot. Zeker wanneer deze soorten een risico vormen voor de volksgezondheid. Bij invasieve diersoorten ligt dit anders. Zeker wanneer niet duidelijk wordt uitgelegd waarom deze soorten moeten worden bestreden. Hierdoor kan een bestuurlijk risico ontstaan. Adequate communicatie is van groot belang in de aanpak van invasieve diersoorten.

Personele capaciteit

De aanpak van invasieve exoten omhelst een breed takenpakket dat onder andere monitoring, het uitvoeren van bestrijdings- of beheersmaatregelen voor diverse soorten en het vervullen van een regierol met aandacht voor kennisdeling, communicatie en het opzetten van samenwerkingsverbanden. Daarnaast is het exotendossier een dynamisch dossier. Nieuwe vestigingen en de daarbij behorende uitroeiingsacties of de daarbij behorende maatschappelijke en politieke aandacht kunnen niet altijd van tevoren worden voorzien en kunnen om (tijdelijke) extra capaciteit vragen.

Literatuur

1. Europese Unie (2014) *Verordening (EU) Nr. 1143/2014 van het Europees parlement en de raad van 22 oktober 2014 betreffende de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve uitheemse soorten.*
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A32014R1143&from=NL>
2. Provincie Noord-Brabant (2020) *Plan van aanpak invasieve exoten*
https://www.brabant.nl/publish/pages/9771/plan_van_aanpak_invasieve_exoten_noord-brabant.pdf
3. NVWA (2022) *Uitbreiding Unielijst met 22 invasieve exoten*
[Uitbreiding Europese Unielijst met 22 invasieve exoten | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)
4. IPO (2024) *Interprovinciaal ambitedocument invasieve uitheemse soorten*
5. Partij voor de Vrijheid (2023) *M130-2023 Een effectiever Plan van aanpak invasieve exoten voor Brabant*
[Document NoordBrabant - M140-2023 Een effectiever plan van aanpak invasieve exoten voor Brabant - iBabs Publieksporaal](#)
6. Rijksoverheid [2024]. *Aanbiedingsbrief bij contouren van landelijk aanvalsplan invasieve exoten.*
7. [Aanbiedingsbrief bij contouren van landelijk aanvalsplan invasieve exoten | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)
8. Provincie Noord-Brabant (2024) *Tussenevaluatie Plan van Aanpak invasieve exoten Noord-Brabant*
<https://noordbrabant.bestuurlijkeinformatie.nl/Agenda/Document/2f9f7c9c-ace0-490a-891e-e0a60ef50210?documentId=6d38231f-bd7a-4adb-a3a7-316bc17cb59f&agendaltemId=4caf4f9a-2deb-44b3-82e8-596d6f252859>
9. NVWA (2024) *Unielijst invasieve exoten*
[Unielijst invasieve exoten | Invasieve exoten | NVWA](#)
10. Van Riel et al. (2023) *Horizonscan voor nieuwe invasieve uitheemse soorten in Nederland, update 2022*
<https://www.nvwa.nl/binaries/nvwa/documenten/plant/planten-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/update-horizonscan-invasieve-exoten-2022/Update-horizonscan-invasieve-exoten-2022.pdf>
- 11.
- 12.
- 13.
- 14.
- 15.
- 16.

- 17.
- 18.
- 19.

CONCEPT

Bijlage 1: Begrippenlijst

PM: nog in te vullen.

CONCEPT

Bijlage 2: Unielijstsoorten waarvoor Gedeputeerde staten maatregelen neemt

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur
ZOOGDIEREN				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Amerikaanse voseekhoorn (<i>Sciurus niger</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel incidentele meldingen van ontsnapte huisdieren
Grijze eekhoorn (<i>Sciurus carolinensis</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Status onbekend, geen meldingen bekend
Muntjak (<i>Muntiacus reevesi</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Aanwezig
Pallas' eekhoorn (<i>Callosciurus erythraeus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel incidentele meldingen van ontsnapte huisdieren
Rode neusbeer (<i>Nasua nasua</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel incidentele meldingen van ontsnapte huisdieren
Siberische grondeekhoorn (<i>Tamias sibiricus</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming, Populatie in Tilburg wordt gedoogd ⁴	Lokaal aanwezig. Één bekende populatie in Tilburg
Wasbeer (<i>Procyon lotor</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Aanwezig
Wasbeerhond (<i>Nyctereutes procyonoides</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel in andere Nederlandse provincies
Vestiging in Nederland niet verwacht				

⁴ Populatie in Tilburg wordt gedoogd wegens lage impact en beperkte verspreiding. Wanneer de populatie zich invasief gaat gedragen worden maatregelen genomen

Indische mangoeste (<i>Herpestes javanicus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
--	----	------------	---------------------------	--

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur
VOGELS				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Heilige ibis (<i>Threskiornis aethiopicus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, is in verleden wel in Noord-Brabant aanwezig geweest
Huiskraai (<i>Corvus splendens</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig
Rosse stekelstaart (<i>Oxyura jamaicensis</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Lokaal aanwezig
Treurmaina (<i>Acridotheres tristis</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, is wel waargenomen in andere Nederlandse provincies
Nijlgans (<i>Alopochen aegyptiacus</i>)	19	Beheersen	Aantallen reguleren	Aanwezig

VISSSEN EN ZOETWATER INVERTEBRATEN ⁵				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Amoergrondel (<i>Percottus glenii</i>)	17	Elimineren	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Status onbekend, geen meldingen bekend
Blauwband (<i>Pseudorasbora parva</i>)	19	Beheersen	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig
Zonnebaars (<i>Lepomis gibbosus</i>)	19	Beheersen	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur
REPTIELEN EN AMFIBIEËN				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Amerikaanse brulkikker (<i>Lithobates catesbeianus/Rana catesbeiana</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel in Vlaanderen nabij de Nederlandse grens

⁵ Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief

Lettersierschildpad (<i>Trachemys scripta</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden ⁶	Aanwezig
---	----	-----------	--------------------------------	----------

INSECTEN EN LANDPLATWORMEN

Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk

Nieuw-zeelandse landplatworm (<i>Arturdendyus triangulatus</i>)	17	Elimineren	Nader te bepalen	
Aziatische hoornaar (<i>Vespa velutina</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig

---

⁶ lettersierschildpadden kunnen zich momenteel in Nederland niet voortplanten en wordt daardoor getolereerd. Lokaal kan wel schade aan biodiversiteit optreden
Plan van aanpak Invasieve exoten Noord-Brabant

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur
TERRESTISCHE PLANTEN				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Amerikaans bezemgras (<i>Andropogon virginicus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Ballonrank (<i>Cardiospermum grandiflorum</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Chinese struikklaver (<i>Lespedeza cuneata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Gestekelde duizendknoop (<i>Persicaria perfoliata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Gewone gunnera (<i>Gunnera tinctoria</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel in andere Nederlandse provincies
Hoog pampagras (<i>Cortaderia jubata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Japane klimvaren (<i>Lygodium japonicum</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Japans steltgras (<i>Microstegium vimineum</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering

Kudzu (<i>Pueraria montana var. Lobata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Perzische berenklaauw (<i>Heracleum persicum</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Roze rimpelgras (<i>Ehrharta calycina</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Schijnambrosia (<i>Parthenium hysterophorus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Sosnowsky's berenklaauw (<i>Heracleum sosnowskyi</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Struikaster (<i>Baccharis halimifolia</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel in andere Nederlandse provincies
Talgboom (<i>Triadica sebifera</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Wilgacacia (<i>Acacia saligna</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Zijdeplant (<i>Asclepias syriaca</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Lokaal aanwezig
Hemelboom (<i>Ailanthus altissima</i>)	19b	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Reuzenbalsemien (<i>Impatiens glandulifera</i>)	19b	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig

Reuzenberenklauw (<i>Heracleum mantegazzianum</i>)	19b	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Vestiging in Nederland niet verwacht				
Fraai lampenpoetsersgras (<i>Pennisetum setaceum</i> / <i>Cenchrus setaceus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
Mesquite (<i>Prosopis juliflora</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
Oosterse hop (<i>Humulus scandens</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur
------	---------	---------	-----------------------	----------------------------------

WATER- EN OEVERPLANTEN				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Alligatorkruid (<i>Alternanthera philoxeroides</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Grote vlotvaren (<i>Salvinia molesta</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Incidenteel aanwezig
Kleine waterteunisbloem (<i>Ludwigia peploides</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig, wel in andere Nederlandse provincies
Moeraslantaarn (<i>Lysichiton americanus</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Lokaal aanwezig
Smalle theeplant (<i>Gymnocoronis spilanthoides</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	niet aanwezig, status onbekend
Smalle waterpest (<i>Elodea nuttalli</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Waterhyacint (<i>Eichhornia crassipes</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Incidenteel aanwezig
Grote waternavel (<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Ongelijkbladig vederkruid (<i>Myriophyllum heterophyllum</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Parelvederkruid (<i>Myriophyllum aquaticum</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig

Verspreidbladige waterpest (<i>Lagarosiphon major</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Waterteunisbloem (<i>Ludwigia grandiflora</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig
Waterwaaier (<i>Cabomba caroliniana</i>)	19	Beheersen	Lokaal bestrijden	Aanwezig

Bijlage 3: Unielijstsoorten die nog niet in het BKL zijn opgenomen.

Naam	Artikel	Ambitie	Bestrijdingsstrategie	Aanwezigheid in Brabantse natuur sinds 2018
ZOOGDIEREN				
Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Axishert (<i>Axis axis</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Status onbekend, geen meldingen bekend
Vestiging in Nederland niet verwacht				
Thaise eekhoorn (<i>Callosciurus finlaysonii</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
VOGELS				
Vestiging in Nederland niet verwacht				

Roodbuikbuulbuul (<i>Pycnonotus cafer</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
---	----	------------	---------------------------	--

REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk

Afrikaanse klauwkikker (<i>Xenopus laevis</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig
---	----	------------	---------------------------	---------------

Vestiging in Nederland niet verwacht

Gewone koningsslang (<i>Lampropeltis getula</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
---	----	------------	---------------------------	--

VISSEN EN ZOETWATER INVERTEBRATEN⁷

Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk

Gouden Mossel (<i>Limnoperna Fortunei</i>)	17	Elimineren	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
Zwarte dwergmeerval (<i>Ameiurus melas</i>)	17	Beheersen	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Aanwezig
(geen Nederlandse naam) <i>Channa argus</i>	17	Elimineren	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering

⁷ Voor open water ontbreekt een handelingsperspectief

(geen Nederlandse naam) <i>Gambusia affinis</i>	17	Elimineren	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering
(geen Nederlandse naam) <i>Gambusia holbrooki</i>	17	Elimineren	In gesloten water: Lokaal elimineren In open water: nader te bepalen	Niet aanwezig in Nederland, eventueel verwacht bij klimaatverandering

INSECTEN EN LANDPLATWORMEN

vestiging in Nederland niet verwacht

Dwergvuurmier ⁸ (<i>Wasmannia auropunctata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
Rode vuurmier ⁴ (<i>Solenopsis invicta</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
Tropische vuurmier ⁴ (<i>Solenopsis geminata</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.
(geen nederlandse naam) ⁴ <i>Solenopsis richteri</i>	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.

TERRESTISCHE PLANTEN

⁸ Indien de soort zich in de toekomst toch vestigt dan zal de provincie alleen acteren bij een direct risico voor de inheemse biodiversiteit. Bestrijding van overlast in de bebouwde omgeving is geen provinciale verantwoordelijkheid.

Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Afghaanse duizendknoop (<i>Persicaria wallichii</i> /Koenigia <i>polystachya</i>)	19a	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Lokaal aanwezig
Boomwurger (<i>Celastrus orbiculatus</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Lokaal aanwezig
vestiging in Nederland niet verwacht				
Hakea (<i>Hakea sericea</i>)	17	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Niet aanwezig. Soort wordt niet in Nederland verwacht.

WATER- EN OEVERPLANTEN

Gevestigd of vestiging in Nederland mogelijk				
Watersla (<i>Pistia stratiotes</i>)	19	Elimineren	Elimineren bij waarneming	Incidenteel aanwezig